

11 Agregátní poptávka

Cíle vyučovací hodiny

V rámci výuky se studenti seznámí s konceptem modelu agregátní poptávky, který je důležitý pro pochopení makroekonomické rovnováhy v krátkém a dlouhém období. Výklad je veden tak, aby si studenti uvědomili vztah mezi vývojem míry inflace a reálným produktem (produkční mezerou). Model umožňuje popsat a analyzovat makroekonomickou rovnováhu a vysvětlit příčinné procesy v reálné ekonomice v krátkém a následně v dlouhém období. V modelu agregátní poptávky a agregátní nabídky (modelu AD-AS) je důležitým prvkem chování centrální banky, která ovlivňuje úrokové sazby a následně pak agregátní poptávku a makroekonomickou rovnováhu. Cílem hodiny je, aby studenti byli schopni prostřednictvím modelu agregátní poptávky a agregátní nabídky analyzovat makroekonomickou rovnováhu, určit rozdíl mezi krátkým a dlouhým obdobím, vysvětlit vliv centrální banky na reálnou ekonomiku a diskutovat různé přístupy v hospodářské politice. Chování a rozhodování centrální banky je interpretováno prostřednictvím tzv. Taylorova pravidla, resp. reakční funkce centrální banky.

Po vyučovací hodině bude student schopen:

- vyhodnotit vztah mezi mírou inflace a produkční mezerou (vývojem reálného produktu)
- vyhodnotit chování centrální banky, která ovlivňuje celkové výdaje ekonomiky, prostřednictvím tzv. Taylorova pravidla, jež představuje modelový pohled na chování centrální banky
- vyhodnotit reakční funkci a chování centrální banky jako tzv. pravidlo měnové politiky v podobě vztahu mezi mírou inflace a reálnými úrokovými sazbami
- vyhodnotit reakční funkci a chování centrální banky také jako tzv. pravidlo měnové politiky v alternativní podobě vztahu mezi produkční mezerou a reálnými úrokovými sazbami
- vyhodnotit vztah mezi mírou inflace a celkovými výdaji ekonomiky
- vyhodnotit změny v agregátní poptávce a na konkrétních příkladech ukázat růst celkových výdajů v reálné ekonomice

Metody výuky

Základem výuky je studium zadané literatury – jednak učebnice a jednak několika doporučených článků nebo webových odkazů. Studenti si dále mohou ověřit získané znalosti a mohou analyzovat veřejně dostupná data věnovaná politice centrální banky, která prostřednictvím úrokových sazeb ovlivňuje celkové výdaje ekonomiky (agregátní poptávku). Současně prostřednictvím dostupných dat mohou ověřit teoretické předpoklady a jejich význam pro chápání praktického makroekonomického vývoje a účinnosti hospodářské politiky.

Hodnocení studentů

Studenti jsou hodnoceni během semestru na základě průběžných testů a na konci semestru formou ústní zkoušky.

Literatura

Povinná

Soukup, J., Pošta, V., Neset, P., Pavelka, T. (2018) Makroekonomie. 3. aktualizované a doplněné vydání. Management Press.

Kapitola se věnuje odvození a analýze agregátní poptávky, zejména na základě vlivu centrální banky, jejíž chování je ilustrováno tzv. Taylorovým pravidlem. V první části kapitoly se výklad zaměřuje na vysvětlení Taylorova pravidla jako pravidla úrokových sazeb, pravidlo umožňuje vysvětlit modelové chování centrální banky v režimu cílování inflace. Obecné Taylorovo pravidlo je rozšířené o vliv

reálného měnového kurzu (vzhledem k velké závislosti České republiky na exportu a importu). Druhá část kapitoly se zabývá reakční funkcí centrální banky, resp. pravidla měnové politiky. Nejdříve je analyzován vztah mezi mírou inflace a reálnými úrokovými sazbami, následně jako vztah mezi reálnou úrokovou sazbou a produkční mezerou. Ve třetí části kapitoly je výklad zaměřen na odvození agregátní poptávky z modelu IS-LM-BP (algebraické a grafické odvození). Čtvrtá část kapitoly věnuje pozornost vztahu mezi celkovými výdaji a mírou inflace (zdůvodnění negativního vztahu mezi mírou inflace a celkovými výdaji ekonomiky). Pátá část kapitoly se zaměřuje na změnu celkových výdajů při dané míře inflace a vysvětluje změny agregátní poptávky, tzv. poptávkové šoky.

Doporučená

Česká národní banka – Měnovopolitické nástroje

Webové stránky České národní banky, které věnují detailnější pozornost měnově-politickým nástrojům České národní banky (lombardní sazbě, diskontní sazbě, repo sazbě, povinným minimálním rezervám) včetně jejich historického vývoje. Studium těchto dat umožní detailněji pochopit konkrétní nástroje centrální banky včetně historického vývoje a jejich fungování. Obsah je dostupný na webových stránkách ČNB: http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/mp_nastroje/

Evropská centrální banka – Měnová politika

Webová stránka Evropské centrální banky se věnuje její měnové politice, vysvětluje strategii měnové politiky, instrumentárium a mnoho dalších důležitých věcí spojených se zabezpečením cenové stability v Evropské měnové unii. Obsah je dostupný na webových stránkách Evropské centrální banky: <http://www.ecb.europa.eu/mopo/intro/html/index.en.html>

Česká národní banka – Měnová politika - vzdělávání

Webová stránka České národní banky se zaměřením na vzdělávání v oblasti cenové stability, měnové politiky, měnově-politických nástrojů a rozhodování centrální banky. Webová stránka obsahuje původní texty ČNB, výuková videa a prezentace. Obsah je dostupný na webových stránkách ČNB: http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/vzdelavani/

Taylor, John, B.: Discretion versus Policy Rules in Practise. Carnegie-Rochester Conference Series on Public Policy 39 (1993), 195-214, North-Holland

Článek amerického ekonomů J. B. Taylora se zaměřuje na rozhodování Federálního rezervního systému USA (Fed) ohledně nastavení úrokových sazeb, resp. sleduje, jakými pravidly se řídil Fed. J. B. Taylor došel k závěru, že toto rozhodování mělo formu jistého pravidla, které můžeme označit jako pravidlo úrokových sazeb (Taylorovo pravidlo). Toto pravidlo vysvětluje, jakým způsobem Fed měnil úrokové sazby v závislosti na míře inflace a na produkční mezeře. Článek je volně dostupný na: [https://web.stanford.edu/~johntayl/Onlinepaperscombinedbyyear/1993/Discretion versus Policy Rules in Practice.pdf](https://web.stanford.edu/~johntayl/Onlinepaperscombinedbyyear/1993/Discretion%20versus%20Policy%20Rules%20in%20Practice.pdf)

Shrnutí problematiky

První část kapitoly se věnuje odvození agregátní poptávky jako vztahu mezi mírou inflace a reálným produktem. Vzhledem ke skutečnosti, že důležitou institucí, která ovlivňuje celkové výdaje a následně míru inflace v režimu cílování inflace je centrální banka, se první část kapitoly zaměřuje na tzv. Taylorovo pravidlo. Text věnuje pozornost interpretaci Taylorova pravidla v jeho původní verzi, aby interpretovala zjednodušený popis měnových politik, které využívají krátkodobé úrokové sazby

na mezibankovním trhu v režimu cílování inflace. Vzhledem k významu exportu a importu pro Českou republiku a míře otevřenosti je Taylorovo pravidlo rozšířeno o vliv reálného měnového kurzu, který je důležitou součástí v rozhodování České národní banky. Rozšíření o vliv reálného měnového kurzu se stalo aktuálním i v prostředí nekonvenční měnové politiky ČNB, kde si úrokové sazby blízké nule „vynutily“ používání měnových intervencí jako nástroje pro ovlivňování reálné ekonomiky centrální bankou.

Druhá část kapitoly navazuje na teoretické vysvětlení pravidla úrokových sazeb a vysvětluje (odvozuje) reakční funkci centrální jako pravidlo měnové politiky (v grafickém vyjádření jako křivku MP). Pravidlo měnové politiky (křivka MP) je interpretováno ve dvou souvislostech. V první fázi je popsáno jako vztah mezi mírou inflace reálnými úrokovými sazbami (ovlivňovaných centrální bankou). Důraz je dán zejména na pochopení prognózované inflace, resp. význam prognózy centrální banky v aparátu měnově-politických nástrojů. Následně je pravidlo měnové politiky interpretováno jako vztah mezi nastavením reálných úrokových sazeb centrální bankou a produkční mezerou. Hlavním cílem této kapitoly je vysvětlit a odvodit, jak centrální banka změnami reálných úrokových sazeb ovlivňuje celkové výdaje ekonomiky (agregátní poptávku), resp. které faktory vstupují do rozhodování centrální banky o nastavení reálných úrokových sazeb, jež mají následně vliv na celkovou výši výdajů reálné ekonomiky.

Třetí část kapitoly plynule navazuje na předchozí část a odvozuje agregátní poptávku jako interakci mezi křivkou IS (odrážející rovnováhu na trhu statků a služeb) a křivkou MP (reakční funkce centrální banky). Cílem této části je ukázat, proč existuje negativní vztah mezi mírou inflace a úrovní celkových výdajů v ekonomice.

Čtvrtá část kapitoly věnuje pozornost tomu, jak celkové plánované výdaje reagují na změny reálných úrokových sazeb. Výklad je zaměřen zejména na ovlivnění spotřebních výdajů domácností a investičních výdajů firem, které jsou citlivé na změny reálných úrokových sazeb. Pozornost se zaměřuje také na efekt reálných peněžních zůstatků a na mezinárodní substituční efekt. Cílem této části je ukázat a vysvětlit klesající průběh agregátní poptávky (graficky pohyb po křivce agregátní poptávky), resp. jaké ekonomické jevy jsou v pozadí vztahu mezi celkovými výdaji a mírou inflace.

Pátá a poslední část kapitoly se zaměřuje na problematiku poptávkových šoků, resp. změn agregátní poptávky při dané míře inflace. Tato část je důležitá pro pochopení následujícího výkladu modelu agregátní poptávky a agregátní nabídky, kde změny v agregátní poptávce ovlivňují krátkodobou i dlouhodobou makroekonomickou rovnováhu. Cílem této části je vysvětlit jednotlivé druhy pozitivních a negativních poptávkových šoků a na konkrétních příkladech z reálného ekonomického prostředí ukázat změny agregátní poptávky.